

POST | PLANJER

UTRECHTS BULLETIN VOOR
ARCHITECTUUR EN STEDENBOUW

■ NR 59 APRIL 2010

IN DOORZICHTEN WELDEN OUD EN NIEUW SAMEN

De aanpak van beide scholen verdient dan ook een aparte vermelding, want ondanks dat niet al het originele materiaal hergebruikt kon worden – wat bijvoorbeeld bij de vloertegels in de Beatrixschool het geval was – is zo zorgvuldig mogelijk getracht het oorspronkelijke beeld te herstellen. Het waren schitterende scholen en dat zijn ze nu weer. Hier is sprake van een zeer geslaagd voorbeeld van hergebruik.

Er liggen natuurlijk nog enkele losse eindjes: met name ten aanzien van de concrete uitvoering van de parkeeroplossing en hopelijk ook de verplaatsing van het lelijke busstation, dat nu voor het gebouw ligt. Desalniettemin begint het complex aan een hoopvolle toekomst: als de programmering net zo geslaagd zal zijn als de aanpak van de gebouwen, heeft niet alleen Zuilen, maar heel Utrecht er een vorstelijk complex bijgekregen. ■

Opdrachtgever: Gemeente Utrecht
 Architectenbureau: Op ten Noort Blijdenstein, projectarchitect Loes van Hooff
 Hoofdaannemer: Jurriëns bouw Utrecht
 Gebruikers: Zimihc, Portes
 Opening: 9 juni a.s.

In 1948 kregen de scholen de namen prins Bernardschool en prinses Beatrixschool. De Bernardschool is echter om onduidelijke redenen in de berichtgeving ooit veranderd in Christinaschool. Waarschijnlijk is de verwarring ontstaan omdat de school gelegen is aan de prinses Christinaaan en slechts O.L.S (openbare lagere school) op de gevel heeft staan. Dit in tegenstelling tot de prinses Beatrixschool, die deze naam pontificaal boven de ingang heeft staan en ook gelegen is aan de Beatrixlaan.

Zimihc ('Zat ik maar in hoog catharijne') houdt zich bezig met amateurkunst.

The Colour Kitchen heeft diversiteit hoog in het vaandel, niet alleen op de menukaart, maar ze investeert ook in opleidingen van mensen met verschillende culturele achtergronden die niet zo makkelijk een plaats op de arbeidsmarkt vinden.

19 | TRANSPARANTIE ALLEEN IS NIET GENOEG

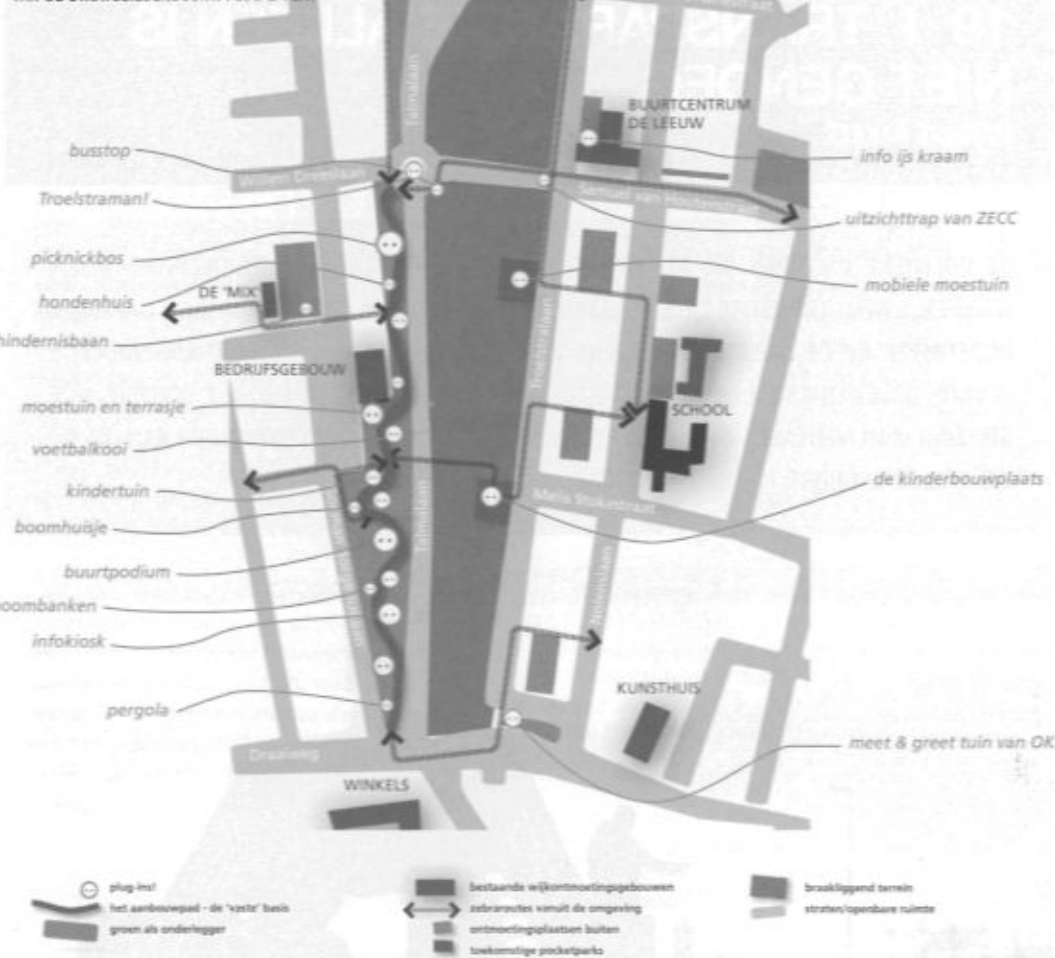
MARTINE BAKKER

DE POLITIEKE PARTIJEN DIE BIJ DE UTRECHTSE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN FLINK WONNEN, STAAN TRANSPARANTE VERANDERINGSPROCESSEN VOOR. ZIJ DOELEN DAARMEE ONDERMEER OP DE HERSTRUCTURERING VAN DE NAOORLOGSE WIJKEN. TRANSPARANTIE IS VOOR GROENLINKS EN D66 NADRUKKELIJK EEN INVESTERING IN SOCIALE COHESIE. HOE DIT ZICH KAN VERTALEN NAAR BELEID, BLIJKT UIT EEN VERBETERINGSPROJECT IN DE STAATSLIEDENBUURT.

ONTWERP VAN ZECC ARCHITECTEN EN BEWONERS VAN DE STAATSLIEDENBUURT: OP STAIRS EEN NIEUWE KLIJ OP JE WILK

ONTWERP VAN DOLTESTEDENBOUW EN BEWONERS VAN DE STAATSLIEDENBUURT: PLUG & PLAY

In het duidingsdebat direct na de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen werd het streven naar openheid en transparantie door de winnende partijen gekoppeld aan nieuwe vormen van inspraak. De huidige inspraak speelt namelijk onvoldoende in op de actuele situatie. Dat geluid klinkt sindsdien steeds vaker door en was het afgelopen najaar bijvoorbeeld ook de conclusie op de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam. De bestaande inspraak heeft een logge structuur die de boel alleen maar ophoudt en leidt tot achterkamertjespolitiek of patstellingen, zoals bij Complex 507 in Lombok of de Themaf flats in Overvecht-Noord

in Utrecht. Stedenbouwkundige opgaven in de bestaande stad vragen tegenwoordig om een behapbaar traject en een uitvoeringsgericht team van betrokken partijen.

KIJK IN JE WIJK

De roep om inspraak klonk ook in de jaren zeventig. De huidige situatie in de naoorlogse wijken is in zekere zin ook vergelijkbaar met de toenmalige cityvorming en verbetering van wijken als Wijk C of Lombok. Ook toen werden ingrijpende voorstellen gedaan ter verbetering van de stad en de stedelijke economie. En ook toen kregen bewoners te

maken met vooroordelen over hun mondigheid, gedrag en welbevinden. Toch is inspraak zoals dat destijds gebeurde, ontoereikend. Dit heeft de maken met de huidige focus op duurzaamheid en verdichting. GroenLinks stelde onlangs zelfs een manifest op voor de compacte stad. Daarnaast zijn de budgetten anno 2010 veel schraler dan in de jaren zeventig en spelen overheid, corporaties en ontwikkelaars een andere rol. Het streven naar transparantie wordt waarschijnlijk mede ingegeven door de spagaat tussen beleid en slagkracht die de overheid momenteel maakt. De PvdA in Utrecht (met negen zetels de tweede partij) blijft voor de meeste naoorlogse locaties vasthouden aan een grootschalige aanpak. Daarbij worden sociale huurblokken gesloopt om plaats te maken voor grondgebonden koopwoningen. Dit resulteert in slepende processen die, ondanks een terugkeergarantie, zorgen voor veel onzekerheid en wantrouwen bij bewoners. GroenLinks (de grootste partij met tien zetels) staat een aanpak voor waarin beter gelet wordt op de potenties van de huidige bewoners en gebouwen. De partij wil zo min mogelijk slopen en veel meer sociale huurwoningen behouden dan tot nog toe gebeurde.

Post Planjer berichtte in het vorige nummer over het project Hoograven Invites You, waarin Urban Think Tank op een nieuwe wijze naar Hoograven kijkt. Naast een heleboel informatie over sociale structuren, rolden hier twee concrete, uitvoerbare voorstellen uit: een hardlooptroute door de wijk en een fitnesscentrum aan de Vaartse Rijn. Deze plannen zijn helemaal ontworpen en wachten zagezegd op fiat en financiering. Hetzelfde geldt voor drie plannen die onlangs op initiatief van Architectuurcentrum Aorta werden voorgesteld voor de Staatsliedenbuurt. De manier waarop deze plannen tot stand kwamen, geeft aan waar je op zou moeten letten bij het reorganiseren van de inspraak. Onder de noemer 'Kijk in je wijk' wil Aorta bewoners van herstructureringswijken de komende jaren inzicht verschaffen in hun woonomgeving, het veranderingsproces en hun eigen positie. De eerste wijk die aan bod kwam, was de Staatsliedenbuurt, waar tien jaar geleden aan de Troelstralaan vier flatgebouwen zijn gesloopt. Van nieuwbouw is het echter nog steeds niet gekomen. Aorta introduceerde een driedelig programma, dat begon met een rondleiding. De tweede stap was een documentaire, de derde een twee-

OOK DE VAKWERELD KIJKT UIT NAAR EEN NIEUWE AANPAK

tal workshops. Van de deelnemende bewoners werd zo een steeds actievere bijdrage gevraagd. Maar passief betrokken blijven of slechts één van de onderdelen bezoeken kon ook. Het programma in de Staatsliedenbuurt is in maart van dit jaar afgerond.

UITKIJKEN NAAR EEN NIEUWE AANPAK

In de Staatsliedenbuurt verzorgde bouwhistoricus Bettina van Santen de rondleiding. Zij wees op de sporen van de wederopbouwperiode, de goede bedoelingen van de toenmalige stedenbouwkundigen en de fraaie detaillering in baksteen en beton. De documentaire

over deze buurt werd geregisseerd door Ruud Bakker in samenwerking met stadsocioloog Thadeus Muller. Die vroeg bewoners naar hun ervaringen met de herstructurering en naar hun wensen en verwachtingen. De meeste bewoners wilden liever niet verhuizen, vonden het allemaal erg lang duren en verkeerden in onzekerheid over welke blokken er nog zouden worden gesloopt. Ook vertegenwoordigers van het wijkbureau, welzijnswerk en de corporatie kwamen aan het woord. Aorta betrachtte hierbij een zakelijke, positieve houding. Het ging om architectonische kennis en mogelijkheden, niet om de sociale problemen in de Staatsliedenbuurt of de slepende onzekerheid over de sloop. De rondleiding en de documentaire waren professionele, onafhankelijke producten.

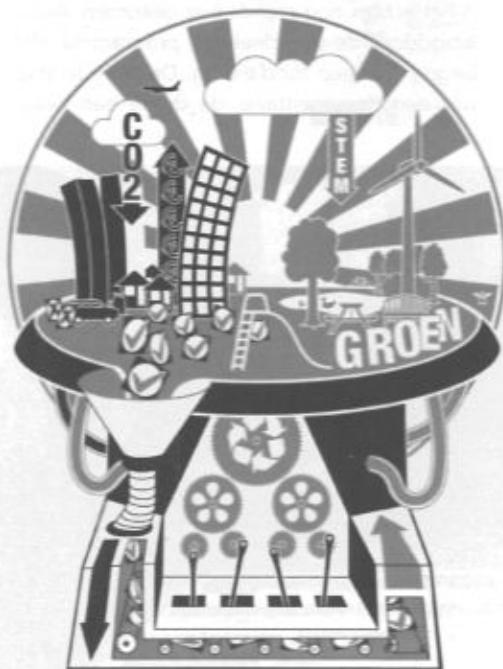
Ook bij de workshops werden vakmensen betrokken. De bewoners werden ingedeeld in drie teams en gekoppeld aan architecten, stedenbouwers en landschapsarchitecten, één bureau per team. Het ging erom een tijdelijke verbetering te bedenken voor de buurt en de ontwerpers werkten op basis van de twee workshops elk een volwassen en uitvoerbaar plan uit. In de tweede sessie gaven deskundigen op het gebied van veiligheid, uitvoering en mogelijke financiering commentaar op de plannen. De eindproducten verraden duidelijk het handschrift van de bureaus. Toch werden ze trots gepresenteerd door de bewoners, die zich er ook heel goed in konden vinden. Okra Landschapsarchitecten, Dolte Stedenbouw en Zecc Architecten verleenden vrijwel om niet hun medewerking aan het project. Wellicht mogen we daaruit afleiden dat ook de vakwereld uitkijkt naar een nieuwe aanpak.

ALS HET MAAR TASTBAAR IS

Deze eerste 'Kijk in je wijk' was professioneel, praktisch en toekomstgericht. Dat je elkaar nodig hebt, stond als het ware buiten kijf. Het project laat samen met andere actuele voorbeelden zien dat het ook van belang is om aanpassingen te presenteren in behapbare brokken. Dat maakt het voor bewoners leuker en zinniger om mee te denken en het versnelt het traject van plan tot uitvoering. Met kleine ingrepen bereik je meer eensgezindheid dan met grote plannen. Kleine ingrepen kunnen over woningbouw gaan, maar mogen ook best zoiets geks zijn als een verplaatsbare trap, zoals Zecc voorstelde voor

de Staatsliedenbuurt. Als het maar tastbaar is. Daaraan hebben bewoners misschien nog wel meer behoefte dan aan transparantie. En al die kleine ingrepen samen kunnen dan vervolgens heel goed leiden tot iets groots, zoals een duurzame, compacte stad. ■

De tentoonstelling 'De Staatslieden verlangen' was te zien in wijkcentrum De Leeuw en in Architectuurcentrum Aorta. De documentaire 'De Staatslieden ontwaken' is op dvd verkrijgbaar bij Architectuurcentrum Aorta.

ILLUSTRATIE UIT HET MANIFEST VAN GROENLINKS

